

Bildande av naturreservatet Veckholms prästholme, och upphävande av tidigare beslut, i Enköpings kommun

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som markerats på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

Beslutet riktar sig till var och en, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatet.

För att uppnå och tillgodose syftet med naturreservatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att föreskrifter under rubriken Föreskrifter i detta beslut ska gälla för naturreservatet.

Naturreservatets namn ska vara Veckholms prästholme.

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken att det beslut som länsstyrelsen meddelat om fridlysning av naturminnet Veckholms prästholme enligt 6 § naturskyddslagen (1952:688), dnr IIIR-19-60 daterat den 8 juni 1961 upphävs när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

Länsstyrelsen fastställer i enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. bifogad skötselplan, bilaga 3, för naturreservatets långsiktiga vård.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald genom att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt att tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Det preciserade syftet är att:

- bevara och vårda lövängar, hållmarker, ädellövskogar, lövsumpskogar och tallskogar samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås på biogeografisk nivå för utpekade naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet,
- inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska uppnås genom:

- att inte tillåta skogsbruk eller exploaterande verksamheter,
- fällning och ringbarkning av gran,
- friställning av gamla grova träd samt lämpliga efterträdare till dessa,
- lövängsbruk i form av slåtter och hamling,
- åtgärder och anläggningar för att gynna och kanalisera friluftsliv.

Skälen för beslutet

Naturresevatets prioriterade bevarandevärden och därmed skälen för beslutet utgörs av en löväng, hållmarker, ädellövskogar, lövsumpskogar och tallskogar samt områdets estetiska upplevelsevärden i form av skogar opåverkade av modernt skogsbruk. Gamla lövträd, hålträd, gamla grova tallar, torra hållmarker, hamlade träd, död ved, slåttermark och skogar med stor åldersspridning är prioriterade strukturer. Ett flertal skyddsvärda arter är knutna till de prioriterade naturtyperna och strukturerna, till exempel kärlväxter, insekter, vedlevande svampar, epifytiska lavar och fåglar.

Bland de prioriterade bevarandevärdena återfinns Natura 2000-naturtyperna lövängar (6530), hållmarkstorräng (8230), taiga (9010), nordlig ädellövskog (9020) samt lövsumpskog (9080).

Föreskrifter

För att uppnå och tillgodose syftet med naturresevatet beslutar länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § första stycket förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturresevatet.

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden (7 kap 5 § andra stycket miljöbalken)

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. utföra skogsbruksåtgärder, såsom att avverka, röja, så, plantera, markbereda, bryta stubbar eller upparbeta vindfällan, eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd eller buskar,
2. uppföra byggnad, torn, mast, vindkraftverk eller anlägga väg, uppställningsplats för fordon, stig, spång, stängsel, brygga, båtplats, bro, pir, kaj, båthamn, vågbrytare, eller annan anläggning eller anordning,
3. anlägga mark- eller luftledning,
4. förändra reservatsområdets topografi, hydrologi, yt- eller dräneringsförhållanden, såsom att gräva, spränga, schakta, fylla ut, borra, dämna, markavvattna, dränera eller på annat sätt föra bort vatten,
5. anordna upplag eller deponera,
6. framföra motordrivet fordon,
7. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel,
8. sätta upp eller upplåta plats för skylt eller liknande med undantag för att
 - skylta sjövägar eller farleder,
9. sätta upp saltsten, anlägga åtel eller utfodra vilt,
10. så eller inplantera växt-, svamp eller djurart.

Det är förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd:

11. anlägga nya sjösäkerhetsanordningar.

Undantag från föreskrifter under A

Föreskrifterna under A ovan ska inte utgöra hinder för att:

1. förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, genomför de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B nedan,
2. personal inom polisen, sjukvården eller räddningstjänsten vid insatser använder motordrivet fordon samt vid behov vidtar andra åtgärder. Anmälan ska om möjligt göras till länsstyrelsen i förväg, annars snarast efter genomförandet,
3. underhålla sjösäkerhetsanordningar.

B. Föreskrifter om vad ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet förpliktas att tåla (7 kap 6 § miljöbalken)

Ägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar uppförs och att följande åtgärder genomförs:

1. utmärkning av naturreservatets gränser,

2. uppsättning och underhåll av informationsskyltar,
3. underhåll av dass och sopmaja samt anläggning och underhåll av stigar och stigmarkeringar,
4. anläggande och underhåll av sittbänkar, bord, vedförråd och eldstäder,
5. fällning av träd och röjning av sly i anslutning till anordningar och anläggningar för friluftslivet,
6. naturvårdsinriktad röjning, frihuggning, trädfällning och ringbarkning,
7. slåtter och lövängsbruk med tillhörande åtgärder såsom röjning, utglesning av träd, hamling och bränning av slåtter- och röjningsmaterial,
8. tillfälliga upplag i samband med reservatets skötsel,
9. mekanisk bekämpning av invasiva eller främmande arter,
10. undersökning och dokumentation av mark, vegetation, djurliv och andra naturförhållanden samt insamling av nödvändigt bestämningsmaterial.

C. Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 § miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.)

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. insamla mossor, lavar eller vedlevande svampar, annat än matsvamp eller enstaka exemplar för artbestämning,
2. insamla insekter eller andra ryggradslösa djur annat än enstaka individer för artbestämning,
3. elda eller grilla på annan än av länsstyrelsen särskilt iordningställd plats. friluftskök får dock användas,
4. framföra motordrivet fordon,
5. sätta upp permanenta markeringar, skylt eller liknande, eller göra inskrift.

Undantag från föreskrifter under C

Föreskrifterna under C ovan ska inte utgöra hinder för att:

1. genomföra undersökningar som inte skadar bevarandevärdena. För sådana undersökningar krävs dock länsstyrelsens tillstånd.

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn	Veckholms prästholme
NVR-id	2002175
Kommun	Enköping
Socken	Veckholm
Natura 2000-område som berörs	Veckholms prästholme
Fågelskyddsområden som berörs	Klockarskär och Spögubbsskär
Lägesbeskrivning	Ca 19 km sydsydväst om Bålsta, ca 3 km väster om Adelsön
Naturgeografisk region	27 Svealands sprickdalslandskap
Huvudsaklig Objektkategori	Sk, Skärgårdsskog
IUCN-kategori	Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)
Berörd fastighet	Enköping Veckholm 1:11
Samfälligheter	inga
Servitut	inga
Markägarkategori	Enskild
Förvaltare	Länsstyrelsen Uppsala län
Areal (enligt NMD)	29,6 hektar varav 1,1 hektar vattenareal

Beskrivning av naturreservatet

Naturreservatet Veckholms prästholme ligger i Mälaren i allra sydligaste delen av Uppsala län, cirka 3 mil sydost om Enköping. Området utgörs av huvudön Prästholmen samt de närliggande holmarna Spögubbsskär (eller Spegubben) och Klockarskär.

Prästholmen är en småkuperad ö med gammal löv- och barrskog samt spridda klipphällar och där en markerad bergsrygg löper i nordväst-sydöstlig riktning på norra delen av ön. Skogen utgörs omväxlande av äldre tallskog, främst på hällar och längs stränderna, och näringsrik lövskog med stort inslag av ädellövträd, där marktäcket är tjockare. Det finns även inslag av blandskog, triviallövskog och två mindre lövsumpskogar, samt ett parti på öns midja som sköts som löväng. Stora delar av skogen på Prästholmen sluttar ner mot vattnet och har inslag av stenblock eller hällar. Skogen här är naturligt föryngrad samt flerskiktad med gamla och grova träd av tall, ek, asp och björk. Det finns delvis rikliga inslag av död ved men främst i form av ringbarkad, fälld eller vindfälld gran. De två intilliggande småholmarna Klockarskär och Spegubben består främst av tät lövblandskog och utgör också fågelskyddsområden.

Lövskogen i naturreservatet består av bitvis tät lundvegetation med rikliga förekomster av ung och äldre lind men även ask, ek, lönn och inslag av yngre

alm. Det finns även inslag av triviallöv och barrträd. Fältskiktet utgörs av rik lundflora med arter som till exempel blåsippa, vårärt, vippärt, myskmadra, ormbär, storrams, svart trolldruva och tandrot. På Prästholmens norra del är skogen olikåldrig med rikliga inslag av gamla och grova träd, medan lövskogspartiet på öns södra del är yngre och mer likåldrigt. På lövängen återfinns många av lövskogens arter men med skillnaden att trädskiktet är glesare, det finns flera hamlade träd, fältskiktet är tätare och det finns fler hävdgynnade arter. I tallskogarna finns rikligt med mossor och blåbärsris medan hållmarkstallskogarna längs stränderna har en mager vegetation med bland annat kruståtel, lingon och renlavar. På många av tallarna växer talticka.

Det finns höga bevarandevärden i samtliga miljöer på ön men det som utmärker Veckholms prästholme är främst den höga förekomsten av ädellövträd. Ädellövskog är den artrikaste skogstypen i länet och i naturreservatets lundmiljöer återfinns arter som är sällsynta både regionalt och nationellt. Skogens ålders- och trädslagsvariation samt tillgången på död ved i olika nedbrytningsstadier är viktiga faktorer för artrikedomen i området.

Troligtvis har varken jord- eller skogsbruk bedrivits i området men sannolikt har ett fåtal djur betat på huvudön kring sekelskiftet 1800/1900. Några större grovar i marken är det som idag finns kvar av en gammal boplats på ön från samma tidsperiod.

Veckholms prästholme fridlystes 1961 med hänsyn till dess naturskönhet och botaniska värde och utpekades 1995 även som Natura 2000-område. Under 1970-talet genomfördes mer omfattande avverkning av gran för att gynna lövträd. Idag förvaltas området av Länsstyrelsen Uppsala län och det besöks huvudsakligen av båttureter då det finns bra landstigningsplatser, ett dass, en sopstation och goda badmöjligheter. Det finns även en markerad gångstig runt ön som ökar områdets tillgänglighet.

En mer detaljerad beskrivning av naturreservatet finns i skötselplanen, bilaga 3.

Länsstyrelsens bedömningar

Bevarandevärde

Veckholms prästholme utgör ett ur naturvårdssynpunkt mycket värdefullt område med inslag av nationellt ovanliga naturtyper vilka hyser en stor mångfald av växt- och djurarter. De största hoten mot områdets bevarandevärden är idag utebliven skötsel vilket på sikt skulle leda till igenväxning av lövängen samt inväxning av gran i tallskogen och ädellövskogen. Hävden av lövängen är avgörande för att bevara både natur- och kulturvärdena i

området. Nyetablering av gran måste också hållas efter för att skogarna ska fortsätta domineras av gamla tallar och ädellövträd samtidigt som kommande generationers träd måste få chans att gro för att så småningom ta över. Flera av naturreservatets sällsynta och rödlistade arter kräver dessutom halvöppna lund- eller brynmiljöer. Det är viktigt att förutsättningarna finns för att skapa och bibehålla dessa. Länsstyrelsen anser även att innevarande beslut gynnar allmänheten, berörda rättighetsinnehavare och markägare genom att tydliggöra syftet med naturreservatet samt de föreskrifter genom vilka syftet ska uppnås.

Objektet ingår i den skogliga värdetrakten Mälaren, i vilken ädellövskogar såväl som tallskogar är utpekade som särskilt värdefulla (*Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län* 2006). Naturreservatet är också utpekat enligt 7 kap. 28 § miljöbalken för att ingå i EU:s nätverk för skyddade områden, Natura 2000.

Natura 2000-områden och värdekärnor i värdetrakter ska vara prioriterade för skydd enligt *Nationell strategi för formellt skydd av skog* (reviderad 2017). Veckholms prästholme innehåller samtidigt, den enligt samma strategi prioriterade skogstypen, ädellövskog. Området innefattar också, förutom ädellövmiljöer, naturtypen torräng som är en särskilt utpekad ansvarsnaturtyp i Uppsala län.

Länsstyrelsen bedömer att bildandet av naturreservatet Veckholms prästholme följer gällande riktlinjer för prioritering av naturreservatsskydd och Sveriges internationella åtaganden om skydd av biologisk mångfald.

Upphävande av tidigare beslut

Tidigare beslut om fridlysning av naturminne

Länsstyrelsen Uppsala län beslutade den 8 juni 1961 om fridlysning av naturminnet Veckholms prästholme. I övergångsbestämmelserna (45 §) till naturvårdslagen (1964:822) anges att fridlysningsbeslut enligt äldre lag ska betraktas som om beslutet hade varit meddelat enligt motsvarande bestämmelse i naturvårdslagen. När det gäller äldre utpekanden av ett naturminne som är ett område bör den bestämmelse i naturvårdslagen som motsvarar 5 § naturskyddslagen anses vara 7 § naturvårdslagen. Enligt 4 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken ska föreskrifter som meddelats med stöd av naturvårdslagen, och som gällde vid miljöbalkens ikraftträdande, anses meddelade med stöd av motsvarande bestämmelser i balken, det vill säga 7 kap. 4–6 och 30 §§. Fridlysningen av Veckholms prästholme får därmed anses motsvara ett förordnande om naturreservat.

Beslutet från 1961 är kortfattat och något uttalat syfte eller tydligt formulerade föreskrifter, motsvarande de som idag krävs vid bildande av naturreservat enligt miljöbalken, finns inte. I beslutet anges:

Skötseln av naturminnet skall ske med sikte främst på dess naturskönhet och på dess botaniska värde. Det vid fridlysningens ikraftträdande befintliga granbeståndet skall succesivt minskas och slutligen liksom all nytillkommen gran helt borttagas. Därvid skall tillses att ej för stora sår och blottor uppstår i vegetationen. Övrig avverkning och röjning skall inskränkas till att en glänta vid den förutvarande boplatsen och de mest använda stigarna hålles öppna. Även torrträd och vindfällan skall i övrigt lämnas orörda.

Förbud gäller mot alla åtgärder, som kan motverka fridlysningens syfte, såsom bebyggelse och andra för miljön störande ingrepp, tältning, nedskräpning och eldning.

Vid de mest använda landningsplatserna skall finnas anslagstavlor med tillkännagivande av fridlysningen samt angivande av fridlysningens syfte och de föreskrifter som gäller för allmänheten.

Länsstyrelsen fastställde en skötselplan för Veckholms prästholme den 8 juli 1999 (dnr 231-9741-98) och tolkade då naturreservatets syfte på följande sätt:

Syftet framgår inte helt klart i reservatsbeslutet, men troligen är syftet att skydda öns vegetation, särskilt lövskogsbestånden. Dessutom ska öns naturskönhet bevaras. Naturskönhet kan tolkas så att ön ska vara estetiskt vacker, det vill säga ungefär samma innebörd som bevarande av landskapsbilden.

Natura 2000-område

Genom regeringsbeslut skyddas naturreservatet också som Natura 2000-område sedan 1995. Enligt 16 § första stycket förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska myndigheterna vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga med hänsyn till det skyddsintresse som har föranlett att ett område har förtecknats som Natura 2000-område. Enligt samma stycke ska myndigheterna också särskilt bevaka att gynnsam bevarandestatus bibehålls eller återställs för berörda livsmiljöer och arter.

I Natura 2000-området Veckholms prästholme finns fem naturtyper: lövängar (6530), hållmarkstorrängar (8230), taiga (9010), nordlig ädellövskog (9020) och lövsumpskog (9080), vilka sammanlagt utgör 92% av områdets totala yta enligt områdets gällande bevarandeplan som fastställdes 15 december 2016 (dnr 511-2411-16).

Upphävande av äldre beslut

Länsstyrelsen får helt eller delvis upphäva beslut som den har meddelat enligt 7 kap. 4–6 §§ miljöbalken endast om det föreligger synnerliga skäl för detta. Enligt Naturvårdsverkets handledning om hantering av gällande beslut kan synnerliga skäl anses finnas om beslutet ersätts av ett annat beslut som innebär ett motsvarande eller starkare områdesskydd, eller om en föreskrift inte längre behövs för att uppnå eller tillgodose syftet med reservatet.

Sedan beslutet om fridlysning av naturminnet togs har kunskapsläget angående hur naturvärden, likt de i Veckholms prästholme, bäst ska förvaltas förändrats. Vissa av de prioriterade bevarandeåtgärderna i bevarandeplanen, som är viktiga för att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för prioriterade naturtyper, strider mot delar av fridlysningsbeslutet. Exempelvis står det i bevarandeplanen att frihuggning av gamla träd, skapande av död ved och kanalisering av besökare är prioriterade bevarandeåtgärder. Fridlysningsbeslutet tillåter endast avverkning av gran förutom längs stigar och vid den gamla boplatsen, men länsstyrelsen anser att områdets naturvärden bäst gynnas av att värdefulla träd får friställas även på bekostnad av andra träd än gran. Trädfällning och röjning i anslutning till friluftsanläggningar samt anläggande av nya stigsträckningar ger även förvaltaren möjlighet att kanalisera områdets besökare.

Föreskrifterna om vad allmänheten har att iaktta inom naturreservatet upphävs i vissa delar. Länsstyrelsen bedömer att förbudet mot tältning i det äldre beslutet är mer långtgående än vad som krävs för att tillgodose syftet med naturreservatet.

Länsstyrelsen anser att innevarande beslut, även med de lättnader det innebär, ger Veckholms prästholme ett mer ändamålsenligt skydd av områdets naturvärden. Länsstyrelsen anser att de delar av innevarande beslut som tas med stöd av 7 kap. 4–5 §§ miljöbalken ger ett skydd motsvarande det redan befintliga. Länsstyrelsen anser även att de föreskrifter som beslutas med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken är i enlighet med det som närmast kan liknas vid ett uttalat syfte i beslutet från 1961. De skrivelser som kan tolkas som ett förbud mot vissa av föreskrifterna behövs inte heller för att uppnå eller tillgodose syftet med skyddet.

Mot bakgrund av detta bedömer länsstyrelsen att synnerliga skäl finns för att med stöd av 7 kap. 7 § första stycket miljöbalken upphäva tidigare beslut, dnr IIIR-19-60 daterat den 8 juni 1961.

Eftersom beslutet endast upphävs under förutsättning att det föreliggande beslutet får laga kraft gör länsstyrelsen bedömningen att regeringens tillstånd enligt tredje stycket inte behövs.

Beslut om upphävande får meddelas endast om intrånget i naturvårdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område (7 kap. 7 § fjärde stycket miljöbalken). Länsstyrelsen bedömer att något intrång i reservatets naturvärden inte görs och att kompensation enligt 7 kap. 7 § fjärde stycket miljöbalken därmed inte behövs.

Hushållning med mark- och vattenområden

Naturreservatet berör områden som är av riksintresse för naturvården och friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Sådana områden ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada naturmiljön. Naturreservatet är också i egenskap av Natura 2000-område utpekad som riksintresse enligt 4 kap. 1 och 8 §§ miljöbalken samtidigt som det ingår i ett område av riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken.

Naturreservatet ligger inom totalförsvarets påverkansområde för väderradar enligt 3 kap. 9 § miljöbalken. Riksintresse för yrkesfiske enligt 3 kap. 6 § miljöbalken angränsar till naturreservatet. En allmän farled passerar naturreservatet på cirka 500 meters avstånd som ingår i riksintresse för sjöfart enligt 3 kap. 8 § miljöbalken.

Inga ytterligare riksintressen är berörda av naturreservatet.

Länsstyrelsen bedömer att beslutet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurserna. Länsstyrelsen bedömer också att beslutet är förenligt med den för området gällande kommunala översiktsplanen.

Miljökvalitetsmål

Länsstyrelsen bedömer att beslutet är förenligt med de av riksdag och regering beslutade miljökvalitetsmålen. Beslutet bidrar till att uppfylla miljökvalitetsmålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Friluftsmål

Länsstyrelsen bedömer att beslutet bidrar till att uppfylla flera av de av regeringen beslutade friluftsmålen, främst målen om tillgång till natur för friluftsliv och skyddade områden som resurs för friluftslivet.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken prövat och funnit att inskränkningarna i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 3 och 4 §§ förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar, bedömer länsstyrelsen att föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för en konsekvensutredning av regelgivningen.

Redogörelse för ärendet

Länsstyrelsen Uppsala län beslutade den 8 juni 1961 om fridlysning av naturminnet Veckholms prästholme vilket idag motsvarar ett förordnande om naturreservat. Genom regeringsbeslut skyddas reservatet också som Natura 2000-område sedan 1995. 1999 fastställdes en skötselplan för naturreservatet och 2016 fastställdes den nu gällande bevarandeplanen för Natura 2000-området.

Under 2022 uppdrogs Naturföretaget att i samråd med personal från länsstyrelsen ta fram ett förslag till nytt beslut och ny skötselplan för naturreservatet. Avsikten är att det nya förslaget ska ge naturreservatets natur- och friluftsvärden ett mer ändamålsenligt skydd samt att beslutet och skötselplanen ska vara i linje med kraven i miljöbalken och förordningen om områdesskydd.

Samråd och kommunikering

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket samt enligt 25 och 25a §§ samma förordning med Enköpings kommun och Skogsstyrelsen.

Markägare och andra sakägare har, enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera, under januari 2024 förelagts att inom en tid av fem veckor yttra sig över förslag till beslut om bildande av naturreservatet. Förslaget till beslut har dessutom remitterats till berörda myndigheter och organisationer.

Synpunkter på förslaget till beslut och länsstyrelsens bemötande av inkomna synpunkter

Yttranden utan erinran kom från Skanova, Kustbevakningen, Vattenfall Eldistribution AB, Trafikverket och Försvarsmakten.

Sveriges Geologiska undersökning (SGU) och Naturvårdsverket avstår från att yttra sig.

Skogsstyrelsen ser positivt på ett långsiktigt skydd och skötsel av naturreservatet Veckholms prästholme.

Sjöfartsverket har inget i sak att erinra mot förslaget till nytt beslut och skötselplan, men noterar att allmän farled 901 passerar längs med reservatsområdet på drygt 500 meters avstånd. Sjöfartsverket föreslår att säkerhetshöjande åtgärder påkallat av säkerhetsskäl i farlederna och deras respektive influensområde ska omfattas av undantag från föreskrifterna. De föreslår följande ändring: Beslut samt föreskrifter och bevarandeplan ska inte utgöra hinder för nyetableringar och underhåll av sjösäkerhetsanordningar samt underhåll av objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten eller andra objekt väsentliga för sjöfarten.

Hela naturreservatet ingår i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000. För att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område krävs tillstånd enligt 7 kap. 28a § miljöbalken. Länsstyrelsen anser att åtgärder som behöver föregås av samråd enligt Natura 2000 inte ska undantas från reservatsföreskrifterna. Detta för att få en överensstämmelse mellan regelverket om Natura 2000 och reservatsföreskrifterna samtidigt som det blir tydligt mot verksamhetsutövaren vad som gäller. Länsstyrelsen bedömer att det kan finnas möjlighet att anlägga sjösäkerhetsanordningar utan att områdets höga naturvärden påverkas negativt, men att det beror på vilken typ av sjösäkerhetsanordning det gäller och vart den ska placeras. Därför anser länsstyrelsen att nyetablering av sjösäkerhetsanordningar ska vara tillståndspliktig. Vid ett tillståndsförfarande finns möjlighet att ställa krav på utförandet så att hänsyn tas till reservatets naturvärden. Det finns inga objekt utpekade som riksintresse för sjöfarten inom naturreservatet, därför införs inte ett undantag för att underhålla sådana.

Kungörelse

Beslutet kungörs i Uppsala läns författningssamling. Kungörelse införs även i ortstidningarna Upsala Nya Tidning och Enköpings-Posten.

Upplysningar

Föreskrifterna under C ovan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även om de överklagas.

Den som vill göra anspråk på ersättning eller kräva inlösen av fastighet ska väcka talan hos mark- och miljödomstolen mot staten inom ett år från det att beslutet på vilket anspråket grundas har vunnit laga kraft vid påföljd att rätten till ersättning eller inlösen annars går förlorad.

Länsstyrelsen kan meddela dispens från föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte.

Länsstyrelsen Uppsala län är förvaltare av naturreservatet.

Veckholms prästholme utgör Natura 2000-område enligt 7 kap. 27 § miljöbalken. Av 7 kap. 28a § första stycket miljöbalken framgår bland annat att tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-områden.

I 2 kap. 8 § miljötillsynsförordningen (2011:13) anges bland annat att länsstyrelsen ansvarar för tillsynen i fråga om naturreservat. Ansvar kan enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken utdömas för brott mot områdesskydd och förseelse mot områdesskydd. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift, kan länsstyrelsen enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

I 4 § skogsvårdslagen (1979:429) anges bland annat att bestämmelser i denna lag eller med stöd av lagen meddelade föreskrifter inte ska tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter för naturreservatet. Det innebär till exempel att eventuella vindfällen och stormskadad skog lämnas orörda.

Generella bestämmelser utöver reservatsföreskrifterna

I 3 kap. 9 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor anges bland annat följande. När en räddningsinsats är avslutad ska räddningsledaren om möjligt informera ägaren av, eller nyttjanderättshavaren till, den egendom som räddningsinsatsen har avsett om behovet av bland annat bevakning. Om ingen bevakning kommer till stånd, trots att det behövs med hänsyn till risken för nya olyckor, får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.

Vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259).

Vissa växt- och djurarter är fridlysta enligt artskyddsförordningen (2007:845).

I terrängkörningslagen (1975:1313) finns bestämmelser om körning i terräng med motordrivet fordon.

Hur man överklagar beslutet

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bilaga 4.

De som medverkat i beslutet

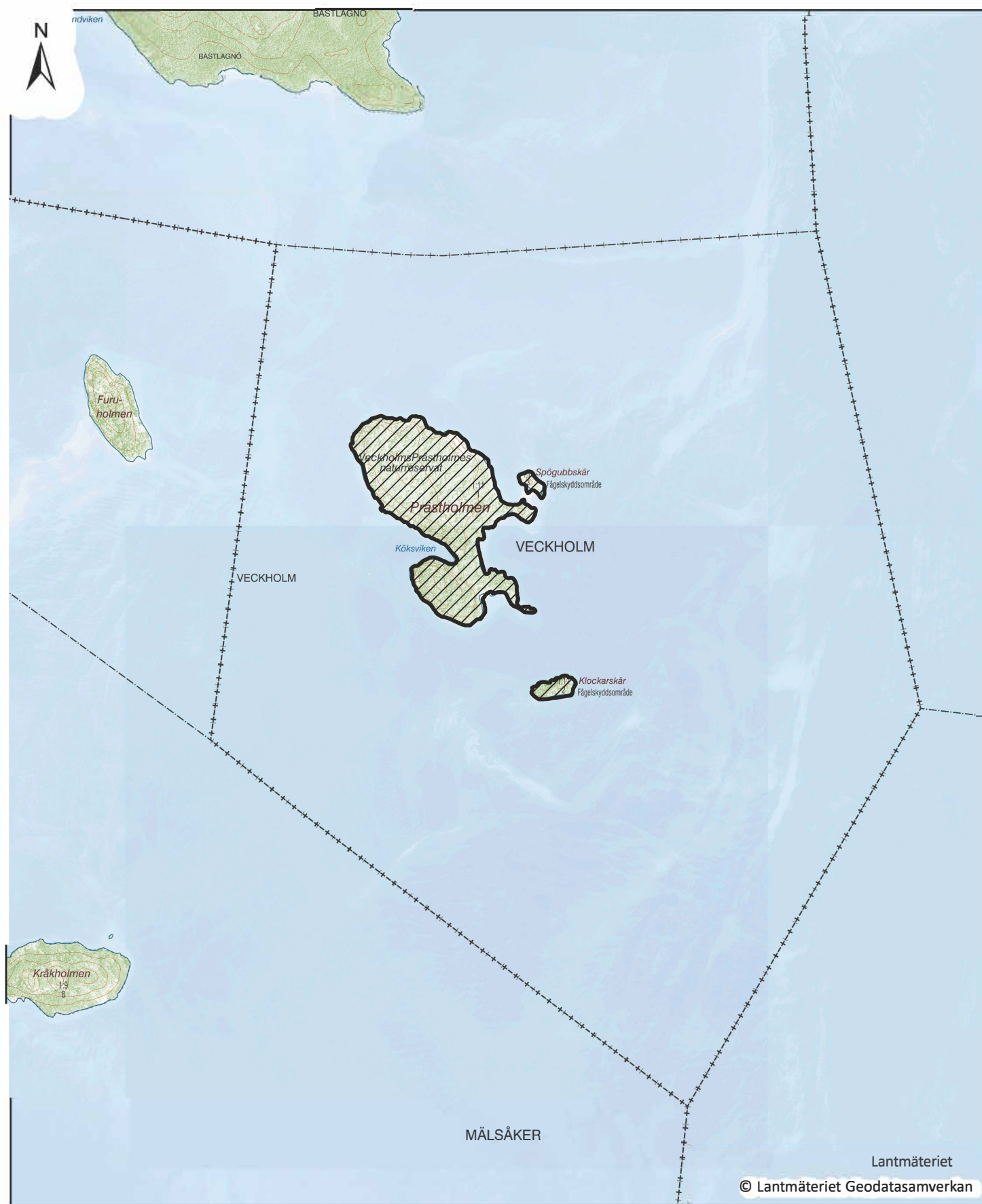
Beslutet har fattats av landshövding Stefan Attefall med naturvårdshandläggare Cecilia Ronnås som föredragande. I den slutliga handläggningen har även länsråd Cecilia Magnusson, avdelningschef Lennart Nordvarg, enhetschef Artur Larsson, länsjurist Emilia Sjödahl, planhandläggare Märta Alsén och antikvarie Lennart Swanström medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilagor

1. Beslutslista
2. Översiktslista
3. Skötselplan med bilagor
4. Hur man överklagar beslutet

Beslutskarta

 Naturreservat

0 0,4 0,8 km
Skala: 1:20 000

Översiktskarta

Skötselplan för naturreservatet

Veckholms prästholme

Enköpings kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SKÖTSELPLANENS SYFTE	3
SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL	3
BESKRIVNINGSDDEL	4
Uppgifter om naturreservatet	4
Allmän beskrivning	4
Historisk och nuvarande markanvändning	5
Åtgärdsprogram för hotade arter	5
Områdets bevarandevärden	6
Biologiska värden	6
Kulturhistoriska värden	10
Värden för friluftslivet	10
Prioriterade bevarandevärden	11
KÄLLFÖRTECKNING	12
PLANDEL	14
Övergripande skötsel	14
Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder	14
Skötselområde A: Löväng – 1,4 hektar	14
Skötselområde B: Nordlig ädellövs-kog – 15,7 hektar	15
Skötselområde C: Taiga – 9,4 hektar	17
Skötselområde D: Lövsumpskog – 0,8 hektar	18
Skötselområde E: Hällmarkstorräng – 2,2 hektar	19
Anordningar för friluftslivet	20
Upplysningar	21
Byggnader och andra anläggningar	21
Upplag	21
Jakt och fiske	21
UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER	22
UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL	22
SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER	22
BILAGOR	23

SKÖTSELPLANENS SYFTE

Skötselplanen avser främst att ge anvisningar om hur reservatet ska förvaltas för att syftet med naturreservatet ska tillgodoses. Skötselplanen kan, inom ramen för syfte och föreskrifter, justeras vid behov. Länsstyrelsen ansvarar för revidering och fastställande av skötselplaner.

SYFTET MED RESERVATET OCH DESS SKÖTSEL

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald genom att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt att tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Det preciserade syftet är att:

- bevara och vårda lövängar, hållmarker, ädellövskogar, lövsumpskogar och tallskogar samt den biologiska mångfald som förekommer i dessa miljöer,
- bidra till att gynnsam bevarandestatus uppnås på biogeografisk nivå för utpekade naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet,
- inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska uppnås genom:

- att inte tillåta skogsbruk eller exploaterande verksamheter,
- fällning och ringbarkning av gran,
- friställning av gamla grova träd samt lämpliga efterträdare till dessa,
- lövängsbruk i form av slåtter och hamling,
- åtgärder och anläggningar för att gynna och kanalisera friluftsliv.

BESKRIVNINGSDDEL

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn	Veckholms prästholme
NVR-id	2002175
Kommun	Enköping
Socken	Veckholm
Natura 2000-område som berörs	Veckholms prästholme
Lägesbeskrivning	Ca 19 km sydsydväst om Bålsta, ca 3 km väster om Adelsön
Naturgeografisk region	27 Svealands sprickdalslandskap
Huvudsaklig Objektkategori	Sk, Skärgårdsskog
IUCN-kategori	Ia, Strikt naturreservat (Strict Nature Reserve)
Berörd fastighet	Enköping Veckholm 1:11
Samfälligheter	inga
Servitut	inga
Markägarkategori	Enskild

Allmän beskrivning

Naturreservatet Veckholms prästholme ligger i Mälaren i allra sydligaste delen av Uppsala län, cirka 3 mil sydost om Enköping. Området utgörs huvudön Prästholmen samt de närliggande holmarna Spögubbskär (eller Spegubben) och Klockarskär.

Prästholmen är en småkuperad ö med gammal löv- och barrskog samt spridda klipphällar. En markerad bergsrygg löper i nordväst-sydostlig riktning i norra delen av ön. Berggrunden består av gnejs och är täckt av morän, förutom på flera platser längs stränderna där berget går i dagen. Skogen utgörs omväxlande av äldre tallskog, främst på hällar och längs stränderna, och näringsrik lövskog med stort inslag av ädellövträd, där marktäcket är tjockare. Stora delar av skogen på Prästholmen sluttar ner mot vattnet och har inslag av stenblock eller hällar. Skogen här är naturligt föryngrad samt flerskiktad med gamla och grova träd av tall, ek, lind, asp och björk. Det finns delvis rikliga inslag av död ved, främst i form av ringbarkad, fälld eller vindfälld gran. De två intilliggande småholmarna Klockarskär och Spegubben består främst av tät lövblandskog och utgör också fågelskyddsområden.

I tallskogarna finns rikligt med mossor och blåbärsris medan hållmarkstallskogarna längs stränderna har mager vegetation med bland annat kruståtel, lingon och renlavar. På många av tallarna växer talticka. Längs Prästholmens och Klockarskärs stränder övergår tallskogen ofta i öppnare hållmarker av varierande lutning. I

sprickor och svackor växer ljung och gräs samt torktåliga örter som fetknoppar, styvmorsviol, tjärblomster och vårspärgel. På hållarna växer istället tuschlav, renlavar, påskrislavar, hårbjörnmossa och raggmossor.

Lövskogen i naturreservatet består av bitvis tät lundvegetation med rikliga förekomster av ung och äldre lind men även ask, ek lönn och inslag av yngre alm. Det finns även inslag av triviallöv och barrträd. Fältskiktet utgörs av rik lundflora med arter som till exempel blåsippa, vårärt, vippärt, myskmadra, ormbär, storrams, svart trolldruva och tandrot. På Prästholmens norra del är skogen olikåldrig med rikliga inslag av gamla och grova träd, medan lövskogspartiet på öns södra del är yngre och mer likåldrigt.

Det finns även inslag av blandskog, triviallövskog och två mindre lövsumpskogar samt ett parti på öns midja som sköts som löväng. På lövängen återfinns många av lövskogens arter men med skillnaden att trädställningen är glesare, det finns flertalet hamlade träd, fältskiktet är tätare och det finns fler hävdgynnade arter. I sumpskogen dominerar klibbal men det finns även inslag av bland annat säl, alm, brakved, olvon och viden medan fältskiktet innehåller hydrofila arter som älggräs, strandlysing, svärdsilja, revsmörblomma, strandklo och vattenmärke.

Historisk och nuvarande markanvändning

Endast en invånare är känd på Prästholmen. Det var en fiskare som i slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet bodde i en primitiv bostad på ön. Spåren av bostaden finns fortfarande kvar vid Köksvikens strandkant i form av ett par större gropar. Sannolikt hade fiskaren ett fåtal djur som gick och betade men förutom den gamla lövängen i anslutning till bostaden har troligtvis varken jord- eller skogsbruk bedrivits på ön.

Sedan naturminnet fridlystes 1961 har gran avverkats i större omfattning under 1971-1972 och under 2007 och sedan dess i mindre omfattning vid flera tillfällen. Detta har dock inte skett i skogsbrukssyfte utanför att förvalta och gynna naturreservatets lövträdsbestånd.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Vid förvaltningen av naturreservatet ska särskild hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram för hotade arter och livsmiljöer. Om Länsstyrelsen får ny kunskap om arter eller naturtyper berörda av åtgärdsprogram inom naturreservatet ska prioriterade åtgärder för dess kunna utföras, under förutsättning att de inte bryter mot naturreservatets syfte och föreskrifter. Det finns ett åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd vilket inkluderar bland annat ek och tall äldre än 200 år, övriga träd

äldre än 140 år, träd grövre än en meter i diameter på smalaste stället under brösthöjd och hålträd grövre än 40 centimeter i brösthöjd.

Områdets bevarandevärden

Biologiska värden

Arter med prioriterat bevarandevärde är understrukna.

Det finns höga bevarandevärden i samtliga miljöer i Veckholms prästholme men det som utmärker Veckholms prästholme är främst den höga förekomsten av ädellövträd. Ädellövskog är den artrikaste skogstypen i länet och i naturreservatets lundmiljöer återfinns arter som både är sällsynta regionalt och nationellt. Skogens ålders- och trädslagsvariation samt tillgången på död ved i olika nedbrytningsstadier är viktiga faktorer för artrikedomen i området.

I naturreservatet finns flera av ädellövskogens typiska lundarter såsom svart trolldruva, tandrot, myskmadra, vårärt, nattviol, blåsippa och storrams. Det förekommer även vippärt (NT) som vanligtvis trivs på torra till friska, mullrika och ofta steniga marker i halvöppna miljöer likt lövskogsmiljöerna i naturreservatet. Arten har minskat de senaste 60 åren troligtvis för att lund- och brynmiljöer har blivit ovanligare i landskapet. En annan ört som trivs i liknande miljöer är desmeknopp (NT) som förekommer i reservatet och som uppges ha minskat i Uppland med runt 50% under samma period.

På ädellövträden i naturreservatet förekommer ekpricklav (VU), skuggorangelav (NT) och gammelekslav (NT). Samtliga arterna växer främst på gamla, grova ekar, men med olika preferenser när det kommer till ljusinsläpp. Ekpricklav trivs i slutna skogar med hög luftfuktighet medan skuggorangelav tolererar lite mer halvskuggiga lägen och gammelekslav i sin tur gynnas av solbelysta men ändå fuktiga mikroklimat. Växtsubstraten som arterna är beroende av är idag ovanliga i landskapet och nyskapas i väldigt liten utsträckning, varför de träd som finns är viktiga för arternas fortlevnad.

En annan art som också är beroende av gamla, grova ekar är blekticka (NT) som lever på att bryta ner döda eller försvagade, grova grenar. Andra förekommande arter som är bundna till lövskogsmiljöerna är nästrot, lundbräsma, slät lönnlav, gulnål och gulpudrad spiklav. Samtliga är utpekade som signalarter av Skogsstyrelsen. Till skillnad från de andra uppräknade lavarna så växer slät lönnlav och gulnål även på andra lövträd än ek.

En i Uppsala län utpekad ansvarsart har hittats i naturreservatet, grön aspvedbock (NT) som hittades 1997. Arten är beroende av nyligen död, grovbarkig asp och dess

förekomst understryker ytterligare vikten av ålders- och trädslagsvariationen i Veckholms prästholme.

I tallskogsmiljöerna är antalet naturvårdsarter färre, men tallticka (NT), som främst framträder på levande tallar äldre än 150 år, är vanlig i naturreservatet. Vedskivlav (NT) är en art som växer på gammal, torr, exponerad, hård kärnved av tall. Vanligast är den på stubbar, gamla lågor och uppstickande rotben på rotvältor som oftast är åtminstone delvis förkolnade till följd av brand. Blåmossa som är en signalart och typisk art för hållmarkskogar finns också på flera ställen. Troligtvis skulle en mer ingående inventering av lavar och svampar på tall bidra med fler fynd av naturvårdsarter.

På lövängen har inga prioriterade arter pekats ut men hamlade lindar, gamla ekar, hasselbuskar och variationen mellan öppna och mer slutna ytor utgör viktiga strukturer. I fältskiktet växer en blandning av skogs- och gräsmarksarter som bergslok, blåsippa, hässlebrodd, liljekonvalj, myskmadra, natt och dag, stor blåklocka, röllika, vitsippa, och äkta johannesört. Svavelticka förekommer också på flera döda ekar i området.

Ej heller på hållmarkstorrängarna har några prioriterade arter pekats ut men det finns flertalet förekomster av för naturtypen typiska arter såsom gul fetknopp, liten fetknopp, vårspärgel, styvmorsviol, tjärblomster, kattfot och tuschlav.

Ett flertal fåglar häckar i naturreservatet, till exempel gråtrut, knipa, drillsnäppa, fiskgjuse, fiskmås, skrattmås och storskrake. Skogen på Prästholmen hyser gott om lämpliga häcknings- och födosöksmiljöer för ett stort antal fågelarter. Inte minst tillgången på boträd i kombination med närheten till Mälarens vatten bidrar till områdets värde. Detsamma gäller för Spögubbskär och Klockarskär som dessutom är utpekade som fågelskyddsområden.

Två andra noterbara arter som påträffats i Veckholms prästholme är bäver och gråskalig bärnstenssnäcka. Vid Köksvikens södra strand finns en gammal bäverhydda och på öns östra sida finns en som är bebodd. Spår efter bäver syns tydligt i närområdet både i form av fällda träd och tydliga stigar som bävern skapat. Gråskalig bärnstenssnäcka är en art med fläckvis utbredning i Sverige och just på öar i Mälaren har den flera av sina starkaste fästen.

Naturvårdsarter

Begreppet naturvårdsarter är en samlingsterm för arter som är extra skyddsvärda, genom att de indikerar att ett område har höga naturvärden eller i sig själva är av särskild betydelse för biologisk mångfald. Idag omfattar detta begrepp juridiskt skyddade arter, typiska arter, rödlistade arter, ansvarsarter och signalarter. Typiska

arter är arter vars förekomst indikerar så kallad gynnsam bevarandestatus hos aktuell naturtyp enligt EU:s art- och habitatdirektiv.

Däggdjur

<i>Castor fiber</i>	bäver	A
---------------------	-------	---

Fåglar

<i>Actitis hypoleucos</i>	drillsnäppa	NT	§
<i>Anas platyrhynchos</i>	gräsand		§
<i>Aythya fuligula</i>	vigg		§ F
<i>Branta canadensis</i>	kanadagås		§ F
<i>Bucephala clangula</i>	knipa		§ F
<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	skrattnås	NT	§ F
<i>Columba oenas</i>	skogsduva		§ F
<i>Corvus corone</i>	kråka	NT	§ F
<i>Cygnus olor</i>	knölsvan		§ F
<i>Dryobates minor</i>	mindre hackspett	NT	§ T
<i>Jynx torquilla</i>	göktyta		§
<i>Haematopus ostralegus</i>	strandskata	NT	§ F
<i>Larus argentatus</i>	gråtrut	VU	§ F
<i>Larus canus</i>	fiskmå	NT	§
<i>Larus fuscus</i>	silltrut		§ F
<i>Mergus merganser</i>	storskrake		§ F
<i>Mergus serrator</i>	småskrake		§ F
<i>Pandion haliaetus</i>	fiskgjuse		§ F
<i>Picus viridis</i>	gröngöling		§
<i>Podiceps cristatus</i>	skäggdopping		§
<i>Sterna hirundo</i>	fisktärna		§ F

Blötdjur

<i>Succinea oblonga</i>	gråskalig bärnstenssnäcka
-------------------------	---------------------------

Skalbaggar

<i>Saperda perforata</i>	grön aspvedbock	NT	C
--------------------------	-----------------	----	---

Kärlväxter

<i>Actaea spicata</i>	svart trolldruva		S T
<i>Adoxa moschatellina</i>	desmeknopp	NT	
<i>Antennaria dioica</i>	kattfot		T

<i>Cardamine bulbifera</i>	tandrot	T
<i>Cardamine impatiens</i>	lundbräsma	S
<i>Dryopteris cristata</i>	granbräken	S
<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	EN
<i>Galium odoratum</i>	myskmadra	S T
<i>Hepatica nobilis</i>	blåsippa	§ T
<i>Lathyrus niger</i>	vippärt	NT
<i>Lathyrus vernus</i>	vårärt	S T
<i>Neottia nidus-avis</i>	nästrot	§ S
<i>Platanthera bifolia/chlorantha</i>	nattviol/grönvit nattviol	§ T
<i>Polygonatum multiflorum</i>	storrams	T
<i>Pyrola chlorantha</i>	grönpyrola	S T
<i>Sedum acre</i>	gul fetknopp	T
<i>Sedum annuum</i>	liten fetknopp	T
<i>Spergula morisonii</i>	vårspärgel	T
<i>Ulmus glabra</i>	skogsalm	CR
<i>Viola tricolor</i>	stymorsviol	T
<i>Viscaria vulgaris</i>	tjärblomster	T
<i>Viscum album</i>	mistel	§

Lavar

<i>Arthonia byssacea</i>	ekpricklav	VU
<i>Bacidia fraxinea</i>	slät lönnlav	S
<i>Calicium adspersum</i>	guldpuddrad spiklav	S
<i>Caloplaca lucifuga</i>	skuggorangelav	NT
<i>Chaenotheca brachypoda</i>	gulnål	S
<i>Hertelidea botryosa</i>	vedskivlav	NT
<i>Lasallia pustulata</i>	tuschlav	T
<i>Lecanographa amylacea</i>	gammelekslav	NT

Mossor

<i>Leucobryum glaucum</i>	blåmossa	AS T
---------------------------	----------	------

Svampar

<i>Cortinarius praestans</i>	jättespindling	NT
<i>Gymnopus fusipes</i>	räfflad nagelskivling	NT
<i>Haploporus tuberculosus</i>	blekticka	NT
<i>Laetiporus sulphureus</i>	svavelticka	T

<i>Porodaedalea pini</i>	tallticka	NT	T
<i>Rigidoporus corticola</i>	barkticka		S T

Teckenförklaring:

- § = Fridlyst art
F = Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
A = Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
S = Signalart enligt Skogsstyrelsen (2020)
C = Ansvarsart för länet
T = Typisk art enligt EU:s art- och habitatdirektiv

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan (2015):

CR = Critically endangered	Akut hotad
EN = Endangered	Starkt hotad
VU = Vulnerable	Sårbar
NT = Near threatened	Nära hotad
DD = Data deficient	Kunskapsbrist

Kulturhistoriska värden

Det finns inga registrerade forn- eller kulturlämningar i naturreservatet. Däremot kan man tala om ett biologiskt kulturarv som upprätthålls genom brukandet av lövängen vilket bidrar till flera av de värdefulla strukturer och artförekomster som finns i naturreservatet idag.

Värden för friluftslivet

Reservatet har ett relativt exponerat läge i Prästfjärden och kan endast nås med båt. Runt Prästholmen finns ett par naturhamnar men vikarna är inte användbara för större och djupgående båtar då vattenområdet närmast stränderna är relativt grunt. Runt ön finns flera klipphöllar som i de flesta fall utgör lämpliga badplatser och längst in i Köksviken finns även en mindre sandstrand. Vid lövängen och Köksviken finns en sopmaja och ett dass och längs Prästholmens stränder löper en markerad stig som för det mesta är relativt lättnavigerad. Tavlor med information finns på flera håll i reservatet.

I och med det uppdaterade reservatsbeslutet tillåts tältning och eldning på anvisade platser i naturreservatet. Otillåtna eldstäder har funnits sedan tidigare men med förändringen hoppas länsstyrelsen att områdets attraktivitet ska öka för till exempel kajakpaddlare eller besökare med mindre båtar i och med att man får övernatta på ön.

Prioriterade bevarandevärden

Markslag och naturtyp: löväng, hållmarker, ädellövskog, lövsumpskog, tallskog

Strukturer: gamla lövträd, hålträd, gamla, grova tallar, torra, hållmarker, hamlade träd, död ved, slåttermark, skogar med stor åldersspridning

Växt-, svamp- och djursamhällen: kärlväxter, insekter, vedlevande svampar, epifytiska lavar, fåglar

Arter:	<i>Adoxa moschatellina</i>	desmeknopp
	<i>Arthonia byssacea</i>	ekpricklav
	<i>Caloplaca lucifuga</i>	skuggorangelav
	<i>Haploporus tuberculosus</i>	bleticka
	<i>Lathyrus niger</i>	vippärt
	<i>Lecanographa amylacea</i>	gammelekslav
	<i>Porodaedalea pini</i>	tallticka
	<i>Saperda perforata</i>	grön aspvedbock

Friluftsliv: naturupplevelse av skogar opåverkade av modernt skogsbruk

Natura 2000-naturtyper: 6530 lövängar
8230 hållmarkstorräng
9010 taiga
9020 nordlig ädellövskog
9080 lövsumpskog

KÄLLFÖRTECKNING

Publicerade skrifter

- ArtDatabanken, 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Dovlén, S. & Käärik, A., 1983. Naturreservatet Veckholms prästholme, i Enköpings kommun. Naturinventering som underlag för skötselplanering. Medd. Från planeringsavdelningen 1983 nr 9.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv (del av objekt 81.184). Medd. från planeringsavdelningen 1987 nr. 2.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1994: Ekologiskt känsliga områden i Uppsala län (del av objekt 506). Meddelandeserien 1994 nr. 13.
- Länsstyrelsen i Uppsala län och Skogsstyrelsen, 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län.
- Naturvårdsverket, 2007. Områden av riksintresse för naturvård i Uppsala län. NRO 03 042. Veckholms prästholme. Registerblad.
- Naturvårdsverket, 2010. Uppföljning av skyddade områden i Sverige. Riktlinjer för uppföljning av friluftsliv, naturtyper och arter på områdesnivå. Rapport 6379.
- Naturvårdsverket, 2012. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. Mål och åtgärder 2012-2016. Naturvårdsverket. Rapport 6496.
- Naturvårdsverket, 2016. FC 02 Södra Mälaren Område av riksintresse för friluftsliv i Uppsala län.
- Nitare, J. (red.) 2019, Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.
- Nordiska ministerrådet, 1984. Naturgeografisk naturindelning av Norden.

Opublicerade skrifter

- Aronsson, G., 1997. Genomgång av Naturreservat i Uppsala län 1996/1997. Fältprotokoll. Veckholms prästholme. Upplandsstiftelsen.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. 2016. Bevarandeplan för Natura 2000-område Veckholms prästholme SE0210083.
- Länsstyrelsen i Uppsala län. 2014. Översiktlig plan för uppföljning av skyddade områden i Uppsala län.

Digitala källor

- ArtDatabanken, Artfakta. <https://artfakta.se/artbestamning>
- Riksantikvarieämbetet. Fornlämningsregister, <https://app.raa.se/open/fornsok/>
- Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, <https://kartor.skogsstyrelsen.se/kartor/>

Kartmaterial

Lantmäteriets digitala häradsekonomiska karta.

Lantmäteriets digitala ekonomiska karta.

SGU, digitala jordarts- och berggrundskartor.

PLANDEL

Övergripande skötsel

Det övergripande målet med skötseln i reservatet är att bevara skogsmiljöernas åldersvariation och förekomst av gamla träd, samt att lövängen ska vara av hävdad karaktär. Även förekomsten av hotade och sällsynta arter knutna till dessa miljöer ska bevaras. Gran som inkräktar på andra trädarter inte ska finnas i någon av naturmiljöerna. Skötselinsatserna är därmed framförallt inriktade på att minska förekomsten av gran i skogsområdena för att gynna ädellöv och tall, samt fortsatt hävd av lövängen.

Beskrivning, bevarandemål och skötselåtgärder

Reservatet har delats upp i 5 skötselområden. För avgränsning av områdena A-E, se skötselområdeskarta, bilaga 3.1. Gränsen mellan olika skötselområden kan ibland vara diffus och mindre delar av skötselområdena kan avvika väsentligt från skötselområdet i stort.

Under bevarandemål anges en målareal för olika naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv, med EU:s fyrsiffriga kod för naturtypen inom parentes.

Skötselområde A: Löväng – 1,4 hektar

Beskrivning: Lövängen är belägen på Prästholmens midja mellan öns norra och södra del, inklusive köksvikens östra strand. Träd- och buskskiktet utgörs bland annat av hamlade lindar, ek, hassel, björk och tall. I fältskiktet finns lundflora liknande den i naturreservatets lövskogar, övriga örter och smalbladiga gräs. Exempel på förekommande arter är bergslök, blåsippa, hässlebrodd, liljekonvalj, myskmadra, natt och dag, stor blåklocka, röllika, vitsippa och äkta johannesört. Kirskål förekommer spritt och i lövängens sydöstra del finns ett kraftigt bestånd. Svavelticka förekommer på flera döda ekar i området.

Norr om köksviken finns den gamla bosättningen som utgörs av tre större grorpar och en bit åt sydöst finns ett dass, en sopstation och ett picknickbord.

Bevarandemål: Skötselområdet ska utgöras av en löväng med hävdgynnade arter samt inslag av hamlade träd. Ängen ska underhållas med regelbunden slåtter och hamling och avslaget material bör avlägsnas så att ängen inte blir för näringsrik. Kirskål ska inte tillåtas dominera i lövängen och ytan ska inte minska till följd av igenväxning av buskar och träd. Föryngring av lövträd ska dock

Figur 1. Skötselområde A, löväng.

finnas, liksom kontinuitet av hamlade träd. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de för naturtypen typiska arterna ska ske.

Arealen hävdad löväng (6530) ska på sikt uppgå till 1,4 hektar.

- Skötselåtgärder:
- Slåtter med efterföljande uppsamling av slåttermassor.
 - Hamling av träd med hamlingshistorik samt hamling av nya träd för att skapa kontinuitet.
 - Utöka lövängen genom röjning och eventuellt trädfällning i kanterna där det är lämpligt.
 - Röjning av eventuell igenväxningsvegetation.
 - Bekämpning av kirskaål vid behov.

Skötselområde B: Nordlig ädellövsskog – 15,7 hektar

Beskrivning: Nordlig ädellövskog är den dominerande naturtypen på Prästholmen och på Klockarskär finns ett mindre parti av naturtypen. I ädellövsbogen finns rikliga förekomster av ung och äldre lind men även ask, ek och lönn samt inslag av yngre alm. Utöver ädellöv finns också inslag av bland annat asp, björk, gran och tall. I fältskiktet dominerar lundartad flora med arter som till exempel blåsippa, liljekonvalj, hässlebrodd, myskmadra, ormbär,

storräms, svart trolldruva och tandrot. I buskskiktet växer arter såsom hassel, skogstry och hägg. Skogen är bitvis kuperad och blockrik och det finns rikligt med död ved i olika nedbrytningsgrad. På Prästholmens norra del är skogen olikåldrig med rikliga inslag av gamla och grova träd, medan den på öns södra del är yngre och mer enskiktad.

Figur 2. Skötselområde B, nordlig ädellövs-skog.

Exempel på arter knutna till gamla och grova ädellövträd som finns i området är ekpricklav, skuggorangelav, gammeleklav och guldpuddrad spiklav. Förekomsten av gamla och grova lövträd gynnar även fågelarter som gröngöling och mindre hackspett som båda har observerats i området. De flesta granarna i området har ringbarkats och avverkats men fläckvis finns fortfarande inslag av både vuxna och yngre individer.

Bevarandemål: Skötselområdet ska fortsatt domineras av ädellövträd med en variation av trädslag och där ek inte får bli dominerande. Gran som inkräktar på andra trädarter ska inte finnas i skötselområdet. Naturtypen ska karaktäriseras av gamla och grova träd samt död ved.

Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter inom grupperna fåglar, kärlväxter, mossor, lavar och svampar.

Arealen nordlig ädellövskog (9020) ska uppgå till minst 15,7 ha.

Skötselåtgärder: - Rövning, ringbarkning eller fällning av gran vid behov. Gran ska inte inkräkta på några andra trädarter.
- Friställning av värdefulla träd vid behov.

Skötselområde C: Taiga – 9,4 hektar

Beskrivning: Kanterna längs Prästholmen utgörs till stor del av varierande taiga i form av tallskog, hållmarkstallskog, blandskog och triviallövskog. Även Spögubbskär samt en liten del av Klockarskär består av taiga. Gränserna mellan de olika skogstyperna är ofta otydliga. I tallskogarna finns rikligt med mossa och blåbärsris medan hållmarkstallskogarna längs stränderna har mager vegetation med bland annat kruståtel, lingon och renlavar. I bland- och triviallövskogarna finns mycket björk, asp, klipbal och rönn men även inslag av ädellövträd som lind och ek.

Figur 3. Skötselområde C, taiga.

Stor del av taigan på Prästholmen sluttar ner mot vattnet och har inslag av stenblock eller hällar. Naturtypen är här naturligt föryngrad samt flerskiktad med gamla och grova träd av tall, ek, asp, björk. Det finns delvis rikliga inslag av död ved men främst i form av gran - ringbarkade, fällda och vindfällda.

Bevarandemål: Skötselområdet ska utgöras av talldominerad skog med inslag av de olika undergrupperna av taiga. Gran som inkräktar på andra trädarter inte ska finnas i skötselområdet. Naturtypen ska karaktäriseras av gamla och grova träd men det ska även finnas en åldersvariation samt föryngring. Det ska finnas rikliga och ej minskande förekomster av för naturtypen typiska arter inom grupperna kärlväxter, mossor, lavar och svampar.

Arealen taiga (9010) ska uppgå till minst 9,4 hektar.

Skötselåtgärder:

- Rövning, ringbarkning eller fällning av gran vid behov. Gran ska inte inkräkta på några andra trädarter.
- Friställning av värdefulla träd vid behov.

Skötselområde D: Lövsumpskog – 0,8 hektar

Beskrivning: På östra sidan av Prästholmen finns två partier med sumpig, delvis översvämmad strandskog med inslag av död ved. Klibbal dominerar i trädskiktet men det finns även inslag av bland annat sälg och alm. Buskskiktet utgörs av bland annat brakved, olvon och viden. I fältskiktet växer hydrofila arter som älggräs, strandlysing, svärdsilja, revsmörblomma, strandklo och vattenmärke.

Bevarandemål: Skötselområdet ska utgöras av sumpskog där trädslagsblandningen präglas av triviallövträd som klibbal, björk och ask. Gran som inkräktar på andra trädarter ska inte finnas i skötselområdet. Hydrologin ska vara opåverkad av mänsklig aktivitet och döda träd ska vara allmänt förekommande. Förekomster av för naturtypen typiska arter inom grupperna kärlväxter, mossor, lavar och svampar ska ej minska.

Arealen lövsumpskog (9080) ska uppgå till minst 0,8 ha.

Figur 4. Skötselområde D, lövsumpskog.

Skötselåtgärder: - Røjning, ringbarkning eller fällning av gran vid behov. Gran ska inte inkräkta på några andra trädarter.

Skötselområde E: Hällmarkstorräng – 2,2 hektar

Beskrivning: Längs Prästholmens och Klockarskärs stränder finns inslag av öppnare hällmarker av varierande lutning. I sprickor och svackor växer ljung och gräs såsom kruståtel och fårsvingel, samt örter som bland annat fetknoppar, styvmorsviol, tjärblomster och vårspärgel. På hällarna finns tuschlav, renlavar, påskrislavar och hårbjörnmossa och raggmossor i en mängd som vittnar om lågt slitage. Trädskiktet utgörs av senvuxna tallar, enstaka enar och i vissa delar, lövinslag.

Bevarandemål: Skötselområdet ska utgöras av öppen hällmarkstorräng med måttlig krontäckning. Mängden störning ska vara tillräcklig för att området inte ska växa igen. Förekomster av för naturtypen typiska arter inom grupperna kärlväxter, mossor och lavar ska ej minska.

Arealen hällmarkstorräng (8230) ska uppgå till minst 2,2 ha.

Skötselåtgärder: - Avverkning/røjning av träd och buskar av igenväxningskaraktär vid behov.

Figur 5. Skötselområde E, hällmarkstorräng.

Anordningar för friluftslivet

Se bilaga 3.2 för friluftsanordningarnas/-anläggningarnas läge.

Beskrivning: I anslutning till lövängen och köksviken finns det ett picknickbord, en sopmaja och ett dass. På Prästholmen finns också fyra skyltar med information om naturreservatet och på Klockarskär finns det en. Runt Prästholmen går det en markerad stig som löper längs stranden.

Bevarandemål: Inom naturreservatet ska det finnas informationsmaterial som berättar om områdets naturvärden och reservatets föreskrifter. Reservatet stimulerar till naturupplevelser och ett aktivt friluftsliv. Områdets friluftsanläggningar är i gott skick och underlättar för besökare att uppleva området. Friluftsanläggningarna används för att kanalisera områdets besökare på ett sätt som gynnar naturreservatets naturvärden.

Skötselåtgärder:

- Anläggning och sen löpande underhåll av eldstad med tillhörande sittplatser och vedförråd. Gran avverkad i reservatet kan med fördel sågas upp till ved.
- Löpande underhåll, städning och tömning av sopmaja och dass.
- Rökning av stig och underhåll av stigmarkeringar.

- Löpande underhåll och utbyte av informationsskyltar vid behov.

Figur 6. Dass, sopmaja och informationsskylt i anslutning till lövängen och köksviken.

Upplysningar

Byggnader och andra anläggningar

Friluftsanläggningarna vid Köksviken får underhållas.

Upplag

Tillfälliga upplag får upprättas av förvaltaren i samband med skötsel av området.

Jakt och fiske

Jakt får bedrivas i enlighet med gällande lagstiftning. Uppsättning av saltstenar, anläggande av åtel och utfodring av vilt är förbjudet.

UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Länsstyrelsen ansvarar för dokumentation av förändringar inom reservatet, inklusive skötselåtgärder. Dokumentationen bör ske med både anteckningar och fotografier. Skötselåtgärder ska följas upp för att kontrollera att de genomförda åtgärderna överensstämmer med bevarandemålen. Status före och efter utförda skötselåtgärder ska dokumenteras.

UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning av bevarandemål i reservatet i enlighet med riktlinjerna i Naturvårdsverkets rapport Uppföljning av skyddade områden i Sverige och Länsstyrelsens översiktliga plan för uppföljning av skyddade områden i Uppsala län.

SAMMANFATTNING OCH PRIORITERING AV ÅTGÄRDER

Denna tabell utgör underlag och stöd för förvaltaren vid planering av åtgärder såväl lokalt i naturreservatet Veckholms prästholme som regionalt i länet. De ekonomiska resurserna utgör en begränsande faktor för verksamheten, vilket innebär att Länsstyrelsen måste prioritera mellan åtgärder i länets alla reservat. Den slutliga prioriteringen och tidsplaneringen på länsnivå genomförs av Länsstyrelsen.

Skötselåtgärd	Prio	Kommentar	Skötselomr.	Finansiering
Slätter	1	Årligen	A	Skötselanslag
Hamling	1	Både av tidigare hamlade träd och av nya	A	Skötselanslag
Röjning/trädfällning	2	För att ta bort igenväxningsvegetation eller för att utöka lövängen	A, E	Skötselanslag
Bekämpning av kirskaål	1	Vid behov	A	Skötselanslag
Röjning/fällning/ringbarkning av gran	1	Gran ska inte inkräkta på några andra trädslag	B, C, D	Skötselanslag
Friställning av värdefulla träd	1	Vid behov	B, C	Skötselanslag
Anläggning av eldplats med sittplatser och vedförråd	2		Friluftsliv	Skötselanslag

Löpande underhåll av sopmaja, dass, eldplats, stigar och skyltar	1	Inkluderar även tömning av sopor och dass samt allmän renhållning	Friluftsliv	Skötselanslag
Uppföljning av skötselåtgärder	1	Efter åtgärd	Alla	Skötselanslag
Uppföljning av bevarandemål	1	Enligt uppföljningsplan	Alla	Skötselanslag

BILAGOR

- 3.1. Skötselområdeskarta
- 3.2. Karta över friluftsanordningar

Skötselplanskarta

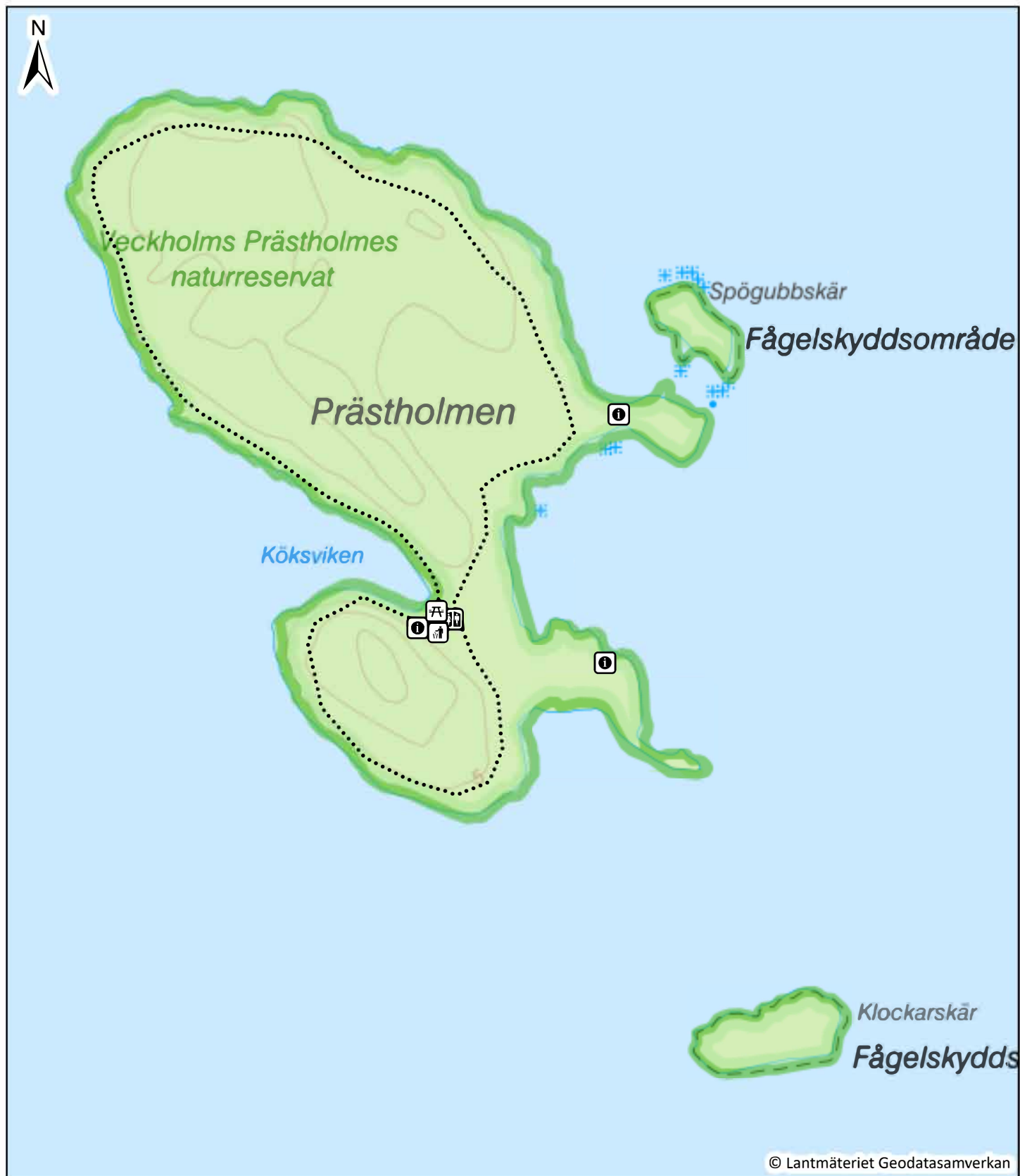
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Skötselområden

- A Löväng
- B Nordlig ädellövkog
- C Taiga
- D Lövsumpskog
- E Hällmarkstorräng

0 0,1 0,2 km
Skala: 1:6 000

Friluftsanordningar

Anordning	
	Informationsskylt
	Rastplats
	Toalett
	Stig
	Sopmaja

0 0,1 0,2 km
Skala: 1:6 000

Du kan överklaga beslutet hos regeringen

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos regeringen.

Så här överklagar du beslutet

Länsstyrelsen måste pröva att överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare tillsammans med handlingarna i ärendet. Därför ska du lämna eller skicka din skriftliga överklagan till Länsstyrelsen Uppsala län antingen via e-post; uppsala@lansstyrelsen.se, eller med post; Länsstyrelsen Uppsala län, 751 86 Uppsala.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor från den dag beslutet senast tillkännagavs**. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det regeringen som beslutar om tiden kan förlängas.

Ditt överklagande ska innehålla

- Vilket beslut som du överklagar, beslutets datum och diarienummer.
- Hur du vill att beslutet ska ändras.
- Varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt.

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- personnummer
- adress till bostaden
- telefonnummer där du kan nås
- eventuellt övriga uppgifter som behövs för att man ska kunna skicka handlingar till dig

Om du har handlingar som du anser stödjer ditt överklagande bifogar du kopior på dessa. Kontakta Länsstyrelsen i förväg om du behöver bifoga filer som är större än 15 MB via e-post.

Ombud

Om du anlitar ett ombud som sköter överklagandet åt dig ska ombudet underteckna skrivelsen samt uppge sitt eget namn, adress och telefonnummer. Ombudet bör också bifoga en fullmakt.

Behöver du veta mer?

Har du ytterligare frågor kan du kontakta Länsstyrelsen via e-post, uppsala@lansstyrelsen.se, eller via växeltelefonnummer 010-223 30 00. Ange diarienummer 6286-2022. Fråga efter den som varit föredragande i beslutet.